

Sygn. akt IV Ca 51/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w S.IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Curzydło

Sędziowie SO: Małgorzata Banaś, Andrzej Jastrzębski (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Agnieszka Leśniak

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2016 r. wS.

na rozprawie

sprawy z powództwa J. C.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego
w B. z dnia 30 listopada 2015r., sygn. akt I C 138/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 3 i powództwo oddala,
2. zasądza od powoda J. C. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w S. kwotę 6050 zł (sześć tysięcy pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt IV Ca 51/16

UZASADNIENIE

Powód J. C. wniósł o zasądzenie od (...) S.A. w S. kwoty 25.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 13.02.2014r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu zapłaconej przez siebie na rzecz osób poszkodowanych przez niego nawiązki orzeczonej wyrokiem Sąd Rejonowy w B. z dnia 28.06.2010r. Powód wskazał, że podstawą jego żądania jest fakt objęcia go obowiązkowym ubezpieczeniem OC u pozwanego i z tego tytułu ma prawo oczekiwać odszkodowania po zapłacie nawiązek, lecz ubezpieczyciel odmówił zapłaty.

Pozwany (...) S.A. w S. wniósł o oddalenie pozwu. Przyznał fakt skazania powoda i zapłacenia przez niego nawiązek oraz fakt połączenia stron umową ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, wskazał jednak też, że, wbrew twierdzeniom powoda, umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych nie obejmowała obowiązku zwrotu sprawcy wypadku drogowego zapłaconej przez niego na podstawie art. 46 § 2 kk nawiązki.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2015r. Sąd Rejonowy w B. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 25.000 zł z odsetkami ustawowymi, regulowanymi przez rozporządzenie Rady Ministrów, wydane na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 359 § 3 kc, od dnia 14.03.2014r. do dnia zapłaty ((...)), oddalił powództwo w pozostałej części ((...)) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.667 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodził się pozwany, który w wywiezionej apelacji zaskarżył wydany wyrok w części, tj. co do jego pkt (...), podnosząc zarzuty naruszenia prawa materialnego, tzn. art. 822 kc, art. 13 ust. 2, art. 35 i art. 36 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...) poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że zasądzone od powoda kwoty nawiązek stanowią jego obowiązek cywilnoprawny podlegający refundacji przez pozwanego w zw. z umową ubezpieczenia OC, oraz art. 6 kc poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że powód nie był zobowiązany do wykazania wysokości mieszczącej się w granicach jego odpowiedzialności cywilnoprawnej szkody poniesionej przez osoby poszkodowane, na rzecz których powód zapłacił nawiązki w wykonaniu wyroku karnego. Pozwany zarzucił ponadto naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 11 kpc poprzez uznanie, że orzeczenia sądu karnego co do zasądzenia od powoda na rzecz poszkodowanych kwot nawiązek wydane na podstawie art. 46 § 1 i § 2 kk korzystają z powagi rzeczy osądzonej na gruncie prawa cywilnego.

W efekcie apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w (...) poprzez oddalenie powództwa w całości, o zmianę rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu i obciążenie nimi powoda w całości, a ponadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Wskazał przy tym w szczególności, że wszakże przesłanki orzeczenia nawiązki, w myśl art. 46 § 2 kk, są takie same, jak przesłanki obowiązku naprawienia szkody, a wobec tego przy jej orzekaniu Sąd winien kierować się zasadami prawa cywilnego dotyczącymi wielkości szkody majątkowej i doznanej krzywdy. Nic też nie wskazuje na to, że sąd karny zasad tych nie zastosował.

Na podstawie art. 387 § 2¹ kpc Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja podlegała uwzględnieniu w całości.

Przed wskazaniem motywów, jakie legły u podstaw odmiennego od tego, w jaki sposób orzekł Sąd Rejonowy, rozstrzygania przez Sąd II instancji, podkreślić należało, że zgodnie z wyrażoną w art. 382 kpc ogólną dyrektywą kompetencyjną Sąd odwoławczy jest instancją merytoryczną, orzekającą na podstawie całego materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Szeroki zakres uprawnień i obowiązków sądu odwoławczego nie tylko umożliwia mu, ale wręcz nakłada na ten sąd obowiązek pełnego merytorycznego zbadania sprawy i naprawienia wadliwości, jakie miały miejsce w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Przypomnieć jednocześnie należało, że jakkolwiek postępowanie apelacyjne jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że Sąd II instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. W konsekwencji może, a jeżeli je dostrzeże - powinien, naprawić wszystkie naruszenia prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wyknięte w apelacji, pod warunkiem że mieszczą się w granicach zaskarżenia. Trzeba bowiem pamiętać, że kognicja sądu apelacyjnego obejmuje "rozpoznanie sprawy" (a nie tylko środka odwoławczego) i to w taki sposób, w jaki mógł i powinien uczynić to sąd pierwszej instancji (por. uchwałę Sądu Najwyższego 7 sędziów - zasada prawna - z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55, Prok.i Pr.-wkł. (...), Biul.SN 2008/1/13, Wspólnota (...), Lex nr 341125).

Kierując się tymi regułami Sąd Okręgowy po wnikliwym przeanalizowaniu niniejszej sprawy doszedł do wniosku, że orzeczenie wydane przez Sąd I instancji nie może się ostać, albowiem zostało ono oparte wprawdzie na prawidłowo ustalonym stanie faktycznym, jednak dotknięte jest wadliwymi konkluzjami prawnymi wynikającymi z faktu posiłkowania się przy orzekaniu nie dość krytycznie ocenionymi poglądami doktryny prawa i judykatury.

Zdaniem Sądu II instancji w składzie rozpoznającym niniejszą apelację w realiach przedmiotowej sprawy aktualność zachowuje jednak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21.12.2006r. wydana w sprawie o sygn. III CZP 129/06 (OSNC 2007/10/151, Lex nr 204956), w której to uchwale Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że nawiązka zasądzona na podstawie art. 46 § 2 kk nie może być podstawą do domagania się od ubezpieczyciela zwrotu kwot z jej tytułu zapłaconych poszkodowanemu przez sprawcę wypadku komunikacyjnego. Orzeczenie to, w przeciwieństwie do tego,

na którym oparł się Sąd a quo, tj. uchwały SN z dnia 13.07.2011r., wydanej w sprawie o sygn. akt III CZP 31/11 (Lex nr 852336), wprost odnosi się do materii objętej niniejszym postępowaniem, zostało wydane w analogicznym stanie faktycznym, nadto bezpośrednio dotyczy nawiązki, o której mowa w przepisie art. 46 § 2 kk, a nie, jak to wynika z uchwały z dnia 13.07.2011r. rozstrzygającej w istocie wątpliwości odnośnie odszkodowania zasądanego na podstawie art. 46 § 1 kk.

Niniejszym Sąd Okręgowy akceptuje wywód apelacyjny o odmiennym jednak, od orzkanego na podstawie art. 46 § 1 kk przez sąd karny odszkodowaniu, charakterze nawiązki zasądzanej na podstawie art. 46 § 2 kk, w szczególności w zakresie, w jakim podnosi się w nim, że do nawiązki nie stosuje się (lub nie stosuje się wyłącznie) takich samych zasad, jak do ustalenia odszkodowania w procesie cywilnym. Nawiązka dotyczy bowiem strictly odpowiedzialności karnej sprawcy, zasądzana jest wyłącznie w ramach postępowania karnego, przy uwzględnieniu specyficznych dla tego prawa przesłanek, w istocie w oderwaniu od rozmiaru szkody i przy realizowaniu przede wszystkim celu represyjno-wychowawczego. Nawiązka orzekana jest przez sąd karny w ramach reżimu prawnego odpowiedzialności karnej sprawcy wypadku komunikacyjnego. O odmiennym od odszkodowania z art. 46 § 1 kk jej charakterze zaświadcza m.in. również to, że pozostaje ona w mocy jedynie wówczas, gdy sprawca wypadku żyje – z chwilą jego śmierci wygasają nałożone na niego sankcje karne. Obowiązek zapłaty nawiązki nie podlega zatem dziedziczeniu.

Zważyć należało, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie, której istota polegała w zasadzie wyłącznie na ocenie cywilnoprawnych konsekwencji orzeczonej w postępowaniu karnym nawiązki, przeprowadził pogłębiony wywód prawny, którego wnioski nie mogły jednak zostać zaakceptowane. Do przekonania tego Sądu, w przeciwieństwie do Sądu w składzie rozpoznającym niniejszą apelację, nie trafiła bowiem argumentacja zawarta w wyżej wymienionej już uchwale SN z dnia 21.12.2006r., która jednakowoż została wzmocniona poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w innym, późniejszym już orzeczeniu, a mianowicie w postanowieniu z dnia 15.05.2015r. wydanym w sprawie o sygn. akt V CSK 482/14 (Lex nr 1801528). Podkreślono w nim, że Jeżeli sąd karny nie orzeka o odszkodowaniu, które ma charakter cywilnoprawny może w to miejsce orzec nawiązkę, która będzie miała charakter nie odszkodowania, lecz będzie to środek karny, gdyż sąd karny nie jest związany przepisami prawa cywilnego przy jej wymierzaniu.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że nawiązka zasądzona na podstawie art. 46 § 2 kk ma inny charakter, aniżeli odszkodowanie zasądzane na podstawie art. 46 § 1 kk. W tej sytuacji zdaniem Sądu Okręgowego nie można zasadnie, jak tego chce powód w niniejszej sprawie, żądać od ubezpieczyciela zwrotu zapłaconej przez sprawcę wypadku komunikacyjnego (powoda) na rzecz osób poszkodowanych nawiązki na podstawie twierdzeń o objęciu ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej u pozwanego. Nawiązka orzeczonej przez sąd karny na podstawie art. 46 § 2 kk nie jest bowiem objęta ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych i tym samym ubezpieczyciel nie odpowiada na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej tego posiadacza za zapłatę nawiązki obciążającej ubezpieczonego posiadacza pojazdu.

Powyższe legło u podstaw zmiany zaskarżonego orzeczenia i oddalenia powództwa jako bezzasadnego, o czym Sąd II instancji orzekł, jak w pkt (...)sentencji na podstawie art. 386 § 1 kpc. W tym miejscu wypadało jeszcze wskazać, że w związku z tym, iż zdaniem Sądu Okręgowego powództwo w niniejszej sprawie już co do zasady było nieusprawiedliwione, to ocena i rozważania na temat podnoszonych w apelacji strony pozwanej kwestii zakresu obowiązku cywilnoprawnego powoda stały się bezprzedmiotowe.

Wynik rozstrzygniętej sprawy zdeterminował orzeczenie o kosztach postępowania. Należało nimi w całości obciążyć powoda zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy wyrażoną w przepisie art. 98 § 1 kpc. W pkt 2 sentencji Sąd Okręgowy zasądził zatem na podstawie art. 108 § 1 kpc przy uwzględnieniu art. 99 kpc od powoda na rzecz pozwanego kwotę 6.050 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania obejmującą kwotę 2400 zł stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego reprezentującego go w postępowaniu przed I instancją, a ustalone zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 490 ze zm.) oraz kwotę 3650 zł stanowiącą sumę opłaty od apelacji (1250 zł) i wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego za reprezentację przed Sądem II instancji (2400 zł) ustalonego zgodnie

z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 oraz przy uwzględnieniu § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 1804 ze zm.).